

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารท้องถิ่น

ETHICAL LEADERSHIP OF LOCAL ADMINISTRATORS

¹พระมหาอนันต์ อคคปญโญ และ ²พระสิริรัตนเมธี

¹Phramaha Anon Akkapanyo and ²Phrasirirattanametee

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

¹arnontipsing@gmail.com

Received: September 15, 2023; **Revised:** November 20, 2023; **Accepted:** December 1, 2023

บทคัดย่อ

ผู้บริหารที่เก่งเรื่องงาน รอบรู้ ฉลาด แต่มักขาดคุณธรรมจริยธรรมในตนเอง และไม่มีวุฒิภาวะพอ ส่งผลต่อเพื่อนร่วมงานหรือผู้ตามได้ เพราะส่วนใหญ่แล้วสังคมมีความต้องการผู้บริหารที่มีจริยธรรม มีทั้งความยุติธรรม ศีลธรรม ปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างเท่าเทียมมากกว่า ผู้นำจะต้องมีคุณลักษณะที่เหมาะสมทั้งด้านความรู้ ความสามารถ สติปัญญา มีการมองการณ์ไกล ความเป็นธรรม โดยยึดหลักธรรมประจำใจในการบริหารจัดการ มีความรับผิดชอบ เข้าใจความเป็นคนของผู้ร่วมงาน ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมมีความสำคัญทั้งต่อตนเองและต่อองค์กร คือ ผู้นำหรือผู้บริหารที่มีจริยธรรมทำให้ได้รับความเชื่อถือและความไว้วางใจ จากผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้เกี่ยวข้องสร้างความเคารพศรัทธา ความรักใคร่ ความสวามิภักดิ์ ความผูกพันเป็นกันเอง และเกิดความพึงพอใจ ช่วยเพิ่มศักยภาพมีขีดความสามารถในการทำงานให้สำเร็จเหนือผู้อื่นและเพิ่มสัมพันธภาพที่ดี ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาพึงพอใจและยินยอมปฏิบัติตามผู้นำอย่างเต็มใจนำไปสู่การทุ่มเทการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร ทำให้การบริหารจัดการราบรื่น ส่งเสริมความก้าวหน้าขององค์กร เกิด

¹ อาจารย์, หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย

² อาจารย์ ดร., ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย

ความสมัครสมานสามัคคีระหว่างบุคคลและหมู่คณะ องค์การมีความเข้มแข็งและประสบความสำเร็จของงานและองค์การ

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม, ผู้บริหารท้องถิ่น

Abstract

Executives who are good at their work, knowledgeable, and intelligent, but often lack morality and ethics in themselves. and not mature enough It can affect co-workers or followers. Mostly because society has a need for ethical executives. There is justice, morality, treating others more equally. Leaders must have appropriate characteristics in terms of knowledge, ability, intelligence, and foresight. Be fair By adhering to the principles of morality in management responsible Understand the humanity of your co-workers Ethical leadership is important both to oneself and to the organization. Ethical leaders or executives gain trust and trust. From subordinates and those involved build respect, faith, love, and allegiance. The bond is friendly. And satisfaction increases potential and ability to work successfully above others and increases good relationships. Make subordinates satisfied and willing to follow the leader, leading to dedication to working towards organizational goals. Make management smooth Promote the progress of the organization There is unity between individuals and groups. The organization is strong and successful in its work and organization.

Keywords: Ethical Leadership, Local administrators.

บทนำ

การบริหารงานในปัจจุบัน เรื่องจริยธรรมยังคงเป็นที่น่าสนใจและจับตามองมาตลอดซึ่งผู้บริหารที่เก่งเรื่องงาน รอบรู้ ฉลาด แต่มักขาดคุณธรรมจริยธรรมในตนเอง และไม่มีวุฒิภาวะพอส่งผลกระทบต่อเพื่อนร่วมงานหรือผู้ตามได้ เพราะส่วนใหญ่แล้วสังคมมีความต้องการผู้บริหารที่มีจริยธรรม มีทั้งความยุติธรรม ศีลธรรม ปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างเท่าเทียมมากกว่า ผู้บริหารที่มีพฤติกรรมปิดบัง ซ่อนเร้น ทุจริต ไม่โปร่งใสในการทำงานนั้น และส่งผลให้ผู้บริหรดั่งกล่าวไม่สามารถอยู่ในสังคมได้ (ชัยเสฏฐ์พรหมศรี, 2549) ปัญหาทางจริยธรรมเป็นปัญหาเกี่ยวกับการกระทำ กับความประพฤติที่มี

ความหมายดีชั่ว ถูก ผิด ควร ไม่ควร ความประพฤตินี้ผิดจริยธรรมตั้งแต่เรื่องง่าย ๆ ไปจนถึงเรื่องที่สลับซับซ้อน และปัญหาในเรื่องการวินิจฉัยตัดสินว่าอะไรคือความประพฤตินี้ดีชั่ว ถูก ผิด ควรไม่ควรถ้าสังคมขาดมาตรฐานในการตัดสินทางจริยธรรม ซึ่งเป็นที่ยอมรับร่วมกันย่อมทำให้เกิดปัญหาจริยธรรมในระดับปรากฏการณ์ทางสังคมแก้ไขได้ยาก (สรเสรีญ อินทร์ และคณะ, 2552)

จริยธรรม มีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างสันติสุข ทั้งนี้เพราะความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมมีลักษณะเป็นปฏิพัทธ์ (Interaction) กล่าวคือ มีการปฏิบัติต่อกันทั้งทางสร้างสรรค์และบ่อนทำลาย การปลูกฝังจริยธรรมจึงเป็นการสร้างคนให้เป็นคนมีจิตใจประเสริฐสมบูรณ์ขยายขอบเขตคุณงามความดีโอ้อ้อมอารีช่วยเหลือผู้อื่นให้พบกับสิ่งดีงาม มีความสุขโดยทั่วกันด้วยความรักและเมตตาธรรม (ประภาศรี สีหอำไพ, 2540)

ภาวะผู้นำเป็นกระบวนการของบุคคลที่สามารถใช้ศิลปะในการโน้มน้าวผู้อื่นให้ร่วมมือร่วมกันปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้นำจะต้องมีคุณลักษณะที่เหมาะสมทั้งด้านความรู้ ความสามารถ สติปัญญา มีการมองการณ์ไกล มีความเป็นธรรม โดยยึดหลักธรรมประจำใจในการบริหารจัดการ มีความรับผิดชอบ เข้าใจความเป็นคนของ ผู้ร่วมงาน ภาวะผู้นำเป็นองค์ประกอบหลักที่สำคัญต่อองค์กร ผู้นำมีบทบาทหน้าที่ต่าง ๆ กันขึ้นอยู่กับเป้าหมายของงานหรือกิจกรรม ปัญหาสถานการณ์และกลุ่มที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น จึงทำให้ผู้นำต้องมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตนเองให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในยุคการเปลี่ยนแปลงที่มาเกี่ยวข้องทั้งโดยตรงและโดยอ้อม แต่ปัจจุบันยังพบข้อถกเถียงกันในสังคมอย่างกว้างขวางในทางเลือกระหว่างผู้บริหารที่มีจริยธรรม (Ethics) กับผู้บริหารที่มีความสามารถ (Competent) ทำให้มีเสียงสะท้อนจากสังคมที่ต้องการผู้บริหารที่มีคุณสมบัติพร้อมทั้งสองประการ คือ ทั้งเก่งและดี (สิวลี ศิริโล, 2550) อย่างไรก็ตามมักจะไม่นิพพบคุณสมบัติที่สมบูรณ์ดังกล่าวในผู้บริหารในแต่ละระดับจนถึงระดับสากล และยังพบอีกว่าผู้บริหารในปัจจุบันทั้งที่มาจากการสอบคัดเลือกรวมทั้งมาจากการสรรหาส่วนใหญ่จะมีคุณสมบัติที่โดดเด่นด้านความรู้ ความสามารถมาก ดังนั้นผู้บริหารในยุคปัจจุบันจึงโน้มเอียงไปทางด้านความรู้ ความสามารถมากกว่าจริยธรรม ปรากฏการณ์เหล่านี้ส่งผลให้องค์กรและบุคคลในองค์กรเกิดความลำบากในการทำงาน เกิดความขัดแย้งและลูกหลานรุนแรงไปถึงขั้นร้องเรียนฟ้องร้องการบริหารได้ ดังนั้นภาวะผู้นำจริยธรรมจึงมีความสำคัญกับการบริหาร (ชุติมา รักษ์บางแหลม, 2559) ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมมีความสำคัญทั้งต่อตนเองและต่อองค์กร ดังนี้ 1) ความสำคัญต่อตนเอง คือ ผู้นำหรือผู้บริหารที่มีจริยธรรมทำให้ได้รับความเชื่อถือและความไว้วางใจจากผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้เกี่ยวข้องสร้างความเคารพศรัทธา ความรักใคร่ ความสวามิภักดิ์ ความผูกพันเป็นกันเอง และเกิดความพึงพอใจช่วยเพิ่มศักยภาพมีขีดความสามารถในการทำงานให้สำเร็จเหนือผู้อื่นและเพิ่มสัมพันธภาพที่ดี การคำนึงถึงคุณค่าทางจริยธรรมช่วยเพิ่มทักษะทางด้านการ

พัฒนาตนเองของผู้นำทำให้เป็นผู้นำที่มีคุณภาพสูงขึ้น 2) ความสำคัญต่อองค์กร คือ ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาพึงพอใจและยินยอมปฏิบัติตามผู้นำอย่างเต็มใจนำไปสู่การทุ่มเทการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร ทำให้การบริหารจัดการราบรื่น ส่งเสริม ความก้าวหน้าขององค์กร เกิดความสมัคสมานสามัคคีระหว่างบุคคลและหมู่คณะ องค์กรมีความเข้มแข็งและประสบความสำเร็จของงานและองค์กร (กันยมาส ชูจีน, 2559)

ความหมายภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม

นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงความหมายภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ไว้ดังนี้

สุธาณี แม้นญาติ (2554) ได้ศึกษาความหมายของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม และได้สรุปความหมายของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมว่า เป็นลักษณะจิตพฤติกรรมและกระบวนการต่างๆ ที่ผู้บริหารโรงเรียนแสดงออกถึงค่านิยมของตนเองและกล้าหาญที่จะยึดค่านิยมหลักเหล่านั้น ในการให้บริการที่ดีต่อส่วนรวม อีกทั้งยังสามารถจูงใจให้ผู้ตามมองไกลไปกว่าผลประโยชน์ส่วนตัวไปเพื่อประโยชน์ขององค์กรหรือเพื่อส่วนรวมแทนซึ่งถือว่าเป็นการยกระดับคุณธรรมของผู้ตามให้สูงขึ้นอีกด้วย

สุเทพ ปาลสาร (2555) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม หมายถึง พฤติกรรมหรือการแสดงออกด้านความประพฤติการกระทำ และการสื่อสารเพื่อให้เกิดการยอมรับ และศรัทธาของผู้เกี่ยวข้อง โดยคำนึงถึงผลสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายขององค์กร พฤติกรรม ดังกล่าวประกอบด้วย 1) การแสดงออกถึงความไว้วางใจ (trust) 2) การแสดงออกถึงความรับผิดชอบ (responsibility) 3) การแสดงออกถึงความเคารพ (respect) 4) การแสดงออกถึงความ เป็นพลเมืองดี (citizenship) 5) การแสดงออกถึงความยุติธรรม (fairness)

กันยมาส ชูจีน (2559) ได้ศึกษาความหมายของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม และสรุปภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม หมายถึงกระบวนการหรือสภาวะหรือศักยภาพของบุคคลที่มีอิทธิพลต่อบุคคลหรือกลุ่มด้วยพฤติกรรมหรือการแสดงออกด้านความประพฤติที่ถูกต้องทางศีลธรรม ถูกต้องตามกฎหมาย ยุติธรรมและดี กระบวนการที่แสดงออกถึงค่านิยมที่ดี มีความกล้าหาญที่จะยึดมั่นค่านิยม นั้นการตัดสินใจที่มีคุณธรรมและจริยธรรม การยึดมั่นในเป้าหมายทางจริยธรรม มีการกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมที่ชัดเจนการใช้ผลตอบแทนและการลงโทษที่มีมาตรฐานในการปฏิบัติ คำนึงถึงผลประโยชน์ขององค์กรและสังคมเป็นหลัก ทำให้เกิดการยอมรับและศรัทธาของผู้อื่น และนำไปสู่การยกระดับจริยธรรมของผู้นำและผู้ตามให้สูงขึ้น

Brown, Trevino, and Harrison (2005) ให้ความหมาย ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ว่า การอธิบายถึงความประพฤติที่เหมาะสมที่เกี่ยวกับกฎเกณฑ์และวิธีการการปฏิบัติของบุคคลและ เป็นความสัมพันธ์ภายในบุคคลเป็นพฤติกรรมที่สนับสนุนส่งเสริมความประพฤติให้กับลูกน้องหรือ

ผู้ร่วมงานใน 2 ลักษณะคือด้วยวิธีการส่งเสริมสนับสนุนและด้วยการแสดงออกถึงการตัดสินใจของผู้นำ

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม หมายถึง พฤติกรรมและกระบวนการต่าง ๆ ของผู้นำที่มีอิทธิพลต่อผู้ตามเพื่อนำไปสู่เป้าหมายขององค์กรด้วยพฤติกรรมหรือการแสดงออกที่ถูกต้องเหมาะสมทางศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และถูกต้องตามกฎหมาย อีกทั้งยังสามารถจูงใจให้ผู้ตามคำนึงถึงผลประโยชน์ขององค์กรและสังคมเป็นหลัก

ความสำคัญภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม

นักวิชาการหลายท่านได้ให้กล่าวถึงความสำคัญของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมไว้ดังนี้

กันยมาศ ชูจีน (2559) ได้สรุปไว้ว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมมีความสำคัญทั้งต่อตนเองและต่อองค์กร ดังนี้ 1) ความสำคัญต่อตนเอง คือ ผู้นำหรือผู้บริหารที่มีจริยธรรมทำให้ได้รับความเชื่อถือและความไว้วางใจ จากผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้เกี่ยวข้อง สร้างความเคารพศรัทธา ความรักใคร่ความสามัคคี ความผูกพันเป็นกันเอง และเกิดความพึงพอใจ ช่วยเพิ่มศักยภาพมีขีดความสามารถในการทำงานให้สำเร็จเหนือผู้อื่นและเพิ่มสัมพันธภาพที่ดี การคำนึงถึงคุณค่าทางจริยธรรมช่วยเพิ่มทักษะทางด้านการพัฒนาตนเองของผู้นำทางให้เป็นผู้ที่มีคุณภาพสูงขึ้น 2) ความสำคัญต่อองค์กร คือ ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาพึงพอใจและยินยอมปฏิบัติตามผู้นำอย่างเต็มใจ นำไปสู่การทุ่มเทการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร ทำให้การบริหารจัดการราบรื่น ส่งเสริมความก้าวหน้าขององค์กร เกิดความสมัคสมานสามัคคีระหว่างบุคคลและหมู่คณะ องค์กรมีความเข้มแข็งและประสบความสำเร็จของงานและองค์กร

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมมีความสำคัญทั้งต่อตนเองและองค์กร ในด้านความสำคัญต่อตนเอง เพราะผู้นำจะได้รับความเชื่อถือและความไว้วางใจจากผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้เกี่ยวข้อง ก่อให้เกิดการยอมรับนับถือของผู้ร่วมงาน และทั้งต่อองค์กร เพราะให้ผู้ใต้บังคับบัญชาพึงพอใจและยินยอมปฏิบัติตามผู้นำอย่างเต็มใจ ทำให้การบริหารจัดการในองค์กรราบรื่น และนำไปสู่การทุ่มเทการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร

องค์ประกอบของภาวะผู้นำจริยธรรม

สุจิตรา พัฒนะภูมิ (2541) กล่าวว่า องค์ประกอบของจริยธรรมในบุคคล จะประกอบด้วย 2 ส่วน คือ 1. องค์ประกอบภายใน ได้แก่ ความรู้ อารมณ์ ศรัทธา การปลูกฝังค่านิยม พัฒนาการทางสติปัญญา ทักษะคิด ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อความสามารถในการตัดสินใจแยกความถูกต้องออกจากความไม่ถูกต้องปฏิบัติและเป็นผลต่อความพึงพอใจที่จะรับจริยธรรมมาเป็นแนวทาง 2.

องค์ประกอบภายนอก เป็นพฤติกรรมการกระทำ ที่บุคคลตัดสินใจจะกระทำในสถานการณ์แวดล้อมต่าง ๆ ซึ่งเชื่อว่าอิทธิพลส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับองค์ประกอบภายใน และบางส่วนอาจขึ้นอยู่กับองค์ประกอบอื่น ๆ เช่น ความรุนแรงของการบีบคั้นของสถานการณ์ จริยธรรมของบุคคล ประกอบด้วยสิ่งสำคัญ 3 ประการดังนี้ 1. ส่วนประกอบทางด้านความรู้ คือ ความเข้าใจในเหตุผลของความถูกต้องดีงาม สามารถตัดสินใจแยกความถูกต้อง ออกจากความไม่ถูกต้องได้ด้วยความคิด 2. ส่วนประกอบทางด้านอารมณ์ คือ ความพึงพอใจ ศรัทธาเลื่อมใส เกิดความ นิยมยินดีที่จะรับ นำ จริยธรรมมาเป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติ 3. ส่วนประกอบทางด้านพฤติกรรมแสดงออก คือ พฤติกรรมการกระทำ ที่บุคคลตัดสินใจจะกระทำถูกหรือผิด ในสถานการณ์แวดล้อมต่าง ๆ

อินท ศิริวรรณ (2544) ได้กล่าวว่า จริยธรรมเป็นเครื่องกำหนดหลักปฏิบัติในการดำรงชีวิต เป็นแนวทางให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบเรียบร้อย ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบดังต่อไปนี้ 1. ระเบียบวินัย เป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่ง สังคมที่ขาดกฎเกณฑ์ทุกคนสามารถทำทุกอย่างได้ตามอำเภอใจ ย่อมเดือดร้อนระส่ำระสาย ขาดผู้นำ ผู้ตาม ขาดระบบที่กระชับความเข้าใจ เป็นแบบแผนให้ยึดถือปฏิบัติ การหย่อนระเบียบวินัยทำให้เกิดการละเมิดสิทธิและหน้าที่ตาม บทบาทของแต่ละบุคคล ขาดไต่ไร้ระเบียบวินัยทำให้เกิดการละเมิดสิทธิและหน้าที่ตามบทบาทของแต่ละบุคคล ขาดไต่ไร้ระเบียบวินัย ย่อมยากที่จะพัฒนาไปได้ทัดเทียมชาติอื่น จึงควรประพฤติ ตามจารีตประเพณีของสังคม 2. สังคม การรวมกลุ่มกันประกอบกิจกรรมอย่างมีระเบียบแบบแผนก่อให้เกิดขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงาม วัฒนธรรมอันเป็นความมีระเบียบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดีของประชาชน เป็นกลุ่มชนที่ขยายวงกว้างเรียกว่า สังคม 3. อิสระเสรี ความมีสำนึกในมโนธรรมที่พัฒนาเป็นลำดับก่อให้เกิดความอิสระ สามารถดำรงชีวิตตามสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการศึกษา และประสบการณ์ในชีวิต มีความสุขอยู่ในระเบียบวินัยและสังคมของตนเป็นค่านิยมสูงสุดที่คนได้รับการขัดเกลาแล้วสามารถบำเพ็ญตนตาม เสรีภาพเฉพาะตนได้อย่างอิสระ สามารถปกครองตนเองและชักนำ ตนเองให้อยู่ในทำนองครองธรรมสามารถปกครองตนเองได้

สุภาพร พิศาลบุตร (2544) กล่าวถึงองค์ประกอบของจริยธรรมไว้ สรุปดังนี้ 1. ความรับผิดชอบ หมายถึง ความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะทำ การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความ ผูกพัน ด้วยความพากเพียร และความละเอียดรอบคอบ ยอมรับผลการกระทำ ในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จความมุ่งหมาย ทั้งความพยายามที่จะปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น 2. ความซื่อสัตย์ หมายถึง การประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสม และตรงต่อความเป็นจริงประพฤติปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมาทั้ง กาย วาจา ใจ ต่อตนเอง และต่อผู้อื่น รู้จักไตร่ตรอง พิสูจน์ให้ประจักษ์ ไม่หลงมกมาย มีความยับยั้งชั่งใจโดยไม่ผูกพันกับอารมณ์ 3. ความมีเหตุผล หมายถึง ความสามารถในการใช้ปัญญาในการประพฤติปฏิบัติความยึดมั่นของที่มีอยู่เดิม ซึ่งอาจผิดได้ 4. ความกตัญญูกตเวที หมายถึง ความรู้สึกสำนึกในการอุปการคุณที่ ผู้อื่นมีต่อเรา กตเวที หมายถึง การแสดงออก

และการตอบแทนบุญคุณ ดังนั้น ความกตัญญูทวนเวียน จึงหมายถึงความรู้บุญคุณและการตอบแทนต่อผู้อื่น และสิ่งที่มีบุญคุณ 5. การรักษาระเบียบวินัยหมายถึง การควบคุมการประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้องและเหมาะสมกับจรรยาบรรณ ขอบบังคับ กฎหมาย และศีลธรรม 6. ความเสียสละ หมายถึง การละความเห็นแก่ตัว การให้ปันกับคนที่ควรให้ ด้วย กำลังกาย กำลังทรัพย์ สิ่งปัญญา รวมทั้งการรู้จักสละทิ้งอารมณ์ร้ายในตนเอง 7. ความสามัคคี หมายถึง ความพร้อมเพรียงเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันร่วมมือกัน กระทำกิจการให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี โดยเห็นกับประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว 8. การประหยัด หมายถึง การใช้สิ่งทั้งหลาย พอเหมาะพอควร ให้ได้ประโยชน์มากที่สุด ไม่ยอมให้มีส่วนเกินมากนัก 9. ความยุติธรรม หมายถึง การปฏิบัติด้วยความเที่ยงตรง สอดคล้องกับความเป็นจริงและเหตุผล ไม่ลำเอียงการงาน 10. ความอดุสาหะ หมายถึง ความพยายามอย่างเข้มแข็ง เพื่อให้เกิดความสำเร็จใน 11. ความเมตตา กรุณา หมายถึง ความรักใคร่ปรารถนาจะให้ผู้อื่นเป็นสุข ความสงสาร คือ จะช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์

กล่าวโดยสรุป องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ควรประกอบไปด้วย ด้านความรู้ คือ ต้องมีความรู้เชิงจริยธรรมเข้าใจในเหตุผลของความถูกต้องดีงาม ด้านอารมณ์ คือ มีทัศนคติเชิงจริยธรรม มีความเชื่อมั่นและศรัทธา และด้านพฤติกรรม คือการแสดงออกของความ เป็นผู้นำที่สนใจความรู้สึกของผู้ตามในด้านความชอบธรรมในการปฏิบัติงานและสร้างแรงจูงใจที่ดีในการปฏิบัติงานตลอดจนเป็นแบบอย่างที่ดีด้านจริยธรรม

คุณลักษณะของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม

Brown, Treviño and Harrison (2005) ได้กล่าวถึง ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม คือเป็น ผู้จัดการเชิงคุณธรรมซึ่งผู้จัดการเชิงคุณธรรมจะมีอิทธิพลต่อผู้ตามที่มีจริยธรรมและไร้จริยธรรม โดยพฤติกรรมการประพฤติปฏิบัติทางจริยธรรมและคุณลักษณะในตัวผู้นำนั้นจะต้องแสดงออกถึง 1) ความน่าไว้วางใจ 2) มีความยุติธรรม 3) มีความน่าเคารพ 4) ยึดหลักการให้รางวัลและการลงโทษ 5) การสร้างบรรยากาศเชิงจริยธรรมในการทำงาน 6) ความเป็นพลเมืองดี

Northouse (2012) ได้นำเสนอหลักของแนวคิดภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมว่าเป็นประเด็นที่ทันสมัยและมีความต้องการภาวะผู้นำที่มีศีลธรรมสูงมาก ในปัจจุบันโดยภาวะผู้นำเป็นกระบวนการที่มีอิทธิพลต่อผู้อื่นและเขาได้นำเสนอหลักการ ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม 5 ประการ อันเป็นพื้นฐานสำหรับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ประกอบด้วย 1) ความเคารพ (Respect) 2) การบริการ (Service) 3) ความยุติธรรม (Justice) 4) ความซื่อสัตย์ (Honest) และ 5) ชุมชน (Community)

ปัทมา แคนยุกต์ (2554) ได้กล่าวไว้ว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ประกอบด้วย 1) การให้ความเคารพผู้อื่น 2) การบริการผู้อื่น 3) การแสดงถึงความยุติธรรม 4) ความซื่อสัตย์ และ 5) การทำงานเป็นทีม

Lash way (2006 อ้างอิงใน สุธาสินี แม้นญาติ, 2554) กล่าวว่าภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ประกอบด้วย 1) ความซื่อสัตย์ 2) ความจงรักภักดี 3) ความกล้าหาญ 4) ความมีสัมมาคารวะ 5) ความยุติธรรม และ 6) ความสุภาพ

สุเทพ ปาลสาร (2555) กล่าวถึง พฤติกรรมหรือการแสดงออกด้านความประพฤติ การกระทำและการสื่อสาร เพื่อให้เกิดการยอมรับและศรัทธาจากผู้ที่เกี่ยวข้องพฤติกรรมดังกล่าวประกอบไปด้วย 1) ความไว้วางใจ 2) ความรับผิดชอบ 3) ความเคารพ 4) ความเป็นพลเมืองดี และ 5) ความยุติธรรม

รัตติกรณ์ จงวิศาล (2545) กล่าวว่าภาวะผู้นำเป็นคุณลักษณะพฤติกรรมความสามารถและกระบวนการที่ปฏิสัมพันธ์ หรือวิธีการดำเนินชีวิตของบุคคลกลุ่มคนสามารถสร้าง 1) แรงบันดาลใจ 2) ความเคารพ 3) ยอมรับ 4) ความพยายามและ 5) การอุทิศตัว ใช้ความสามารถอย่างดีที่สุดเพื่อให้บรรลุสำเร็จตามเป้าหมาย

Josephson (1992 อ้างอิงใน ชุติมา รักษ์บางแหลม, 2559) ได้กล่าวถึง ลักษณะของผู้มีจริยธรรม คือ 1) ความน่าเชื่อถือ (Trustworthiness) 2) ความเคารพผู้อื่น (Respect) 3) ความรับผิดชอบ (Responsibility) 4) ความยุติธรรม (Fairness) 5) ความเที่ยงธรรม (Justice) 6) ความเอื้ออาทร (Caring) และ 7) คนดีในสังคม (Civic Virtue and Citizenship)

สรุปได้ว่า คุณลักษณะในตัวผู้นำนั้นจะต้องแสดงออกถึง 1) ความน่าไว้วางใจ 2) ยึดหลักการให้รางวัลและการลงโทษ 3) การสร้างบรรยากาศเชิงจริยธรรมในการทำงาน 4) ความเป็นพลเมืองดี 5) การบริการ 6) ความยุติธรรม 7) ความซื่อสัตย์ 8) ความซื่อสัตย์ 9) ความจงรักภักดี 10) ความกล้าหาญ 11) ความมีสัมมาคารวะ 12) ความสุภาพ 13) แรงบันดาลใจ 14) ความพยายาม 15) ความเที่ยงธรรม 16) ความเคารพ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม

นักวิชาการได้กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ไว้ดังนี้

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2551) ได้ประมวลองค์ความรู้เกี่ยวกับผลวิจัยด้านจริยธรรมในวัยผู้ใหญ่จากพฤติกรรมหลากหลายอาชีพ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ปัจจัยเชิงเหตุด้านจิตลักษณะที่สำคัญต่อพฤติกรรมจริยธรรมของผู้ใหญ่ ได้แก่ลักษณะมุ่งอนาคตความสามารถในการควบคุมตน ทักษะที่ดีต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ทักษะที่ดีต่องาน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เหตุผลเชิงจริยธรรม และการมี

สุขภาพจิตดีส่วนปัจจัยด้านสถานการณ์ที่สำคัญ ได้แก่ การสนับสนุนจากคนรอบข้างการเห็นแบบอย่างจากคนรอบข้างในการแสดงพฤติกรรมที่น่าปรารถนา

กันยมาส ชูจิน (2559) โดยประมวลองค์ความรู้สรุปปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมมี 5 ปัจจัย คือ การมีคุณลักษณะของตนเองที่เอื้อต่อการพัฒนาจริยธรรม การปฏิบัติงานในองค์กรเน้นจริยธรรม การมีบุคคลต้นแบบและได้ร่วมงานกับบุคคลที่มีจริยธรรม การได้รับการส่งเสริมจริยธรรมจากสถาบันทางสังคม การอยู่ในสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่ส่งเสริมจริยธรรม รายละเอียด ดังนี้

1. การมีคุณลักษณะของตนเองที่เอื้อต่อการพัฒนาจริยธรรม คือ ลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่เอื้อต่อการพัฒนาจริยธรรมของตนเอง ประกอบด้วย ลักษณะจิตพื้นฐาน จิตลักษณะ และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ดังนี้

1.1 การมีลักษณะพื้นฐานทางจิตที่เหมาะสม หรือลักษณะจิตพื้นฐาน หมายถึง การมีลักษณะพื้นฐานของจิตใจเบื้องต้นที่เป็นสาเหตุสำคัญของการพัฒนาลักษณะทางจิตใจในระดับที่สูงขึ้นและพฤติกรรมของคนดีและคนเก่ง ประกอบด้วย สุขภาพจิตดี ความเฉลียวฉลาดหรือสติปัญญา และประสบการณ์ทางสังคม

1.2 การได้รับการพัฒนาจิตใจให้สูงขึ้น หรือจิตลักษณะ หมายถึง ลักษณะของจิตใจที่ได้รับการพัฒนาจากลักษณะพื้นฐานทางจิตที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม และเป็นสาเหตุของพฤติกรรมของคนดีและคนเก่ง ประกอบด้วย ทศนคติค่านิยมและคุณธรรม เหตุผลเชิงจริยธรรมและลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตนและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

1.3 การมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึง กระบวนการทางผู้นำและผู้ตามต่างฝ่ายต่างยกระดับคุณธรรมและแรงจูงใจซึ่งกันและกัน ผู้นำจะพยายามยกระดับจิตสำนึกของผู้ตามโดยให้มีอุดมคติสูงขึ้นและมีค่านิยมทางจริยธรรมสูงขึ้น ยกระดับความสนใจของผู้ตามผู้นำจะทำให้ผู้ตามตระหนักถึงความสำคัญและยอมรับในจุดประสงค์ภารกิจของกลุ่ม ผู้นำจะชักนำให้ผู้ตามมองประโยชน์ส่วนตนโดยมองที่ประโยชน์ขององค์กรหรือของกลุ่ม ประกอบด้วย ความมีเสน่ห์การสร้างแรงบันดาลใจการกระตุ้นทางปัญญาและการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

2. การปฏิบัติงานในองค์กรเน้นจริยธรรม หมายถึง ปัจจัยภายในองค์กรที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่เกี่ยวกับคุณลักษณะหรือสภาพแวดล้อมองค์การที่รับรู้ได้โดยผู้ปฏิบัติงาน และมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษาและวิถีการดำเนินชีวิตของสังคม เป็นแบบแผนการประพฤติปฏิบัติและการแสดงออกของสมาชิกในสังคมเดียวกัน ประกอบด้วย สถานศึกษามีบรรยากาศองค์การที่ส่งเสริมจริยธรรม การปฏิบัติตามปทัสถานทางสังคม

สถานศึกษามีวัฒนธรรมองค์การเรียนจริยธรรม และสถานศึกษามีระบบการให้รางวัลการลงโทษด้านจริยธรรม

3. การมีบุคคลต้นแบบและได้ร่วมงานกับบุคคลที่มีจริยธรรม หมายถึง ปัจจัยภายนอกองค์การที่ผู้บริหารสถานศึกษายึดถือผู้นำหรือบุคคลเป็นศูนย์รวมแห่งศรัทธา เป็นที่ยอมรับของคนในชาติเป็นแบบอย่างด้านจริยธรรม และการได้ร่วมงานกับบุคคลแวดล้อมที่มีจริยธรรม ประกอบด้วยผู้บังคับบัญชาผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนผู้บริหารหรือเพื่อนร่วมงาน และคณะกรรมการสถานศึกษาหรือผู้ปกครองนักเรียน

4. การได้รับการส่งเสริมจริยธรรมจากสถาบันทางสังคม หมายถึง ปัจจัยภายนอกองค์การที่เกี่ยวข้องกับสถาบันที่สำคัญ 4 ประการ ประกอบด้วย การได้รับการปลูกฝังจริยธรรมจากสถาบันครอบครัวการได้รับการปลูกฝังจริยธรรมจากสถาบันการศึกษาการได้รับการปลูกฝังจริยธรรมจากสถาบันศาสนาและการส่งเสริมจากสถาบันการเมืองและปกครอง

5. การอยู่ในสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่ส่งเสริมจริยธรรม หมายถึง ปัจจัยภายนอกองค์การประกอบด้วยลักษณะชุมชนที่ส่งเสริมจริยธรรม และบทบาทของสื่อมวลชนที่มีส่วนร่วมเสริมสร้างจริยธรรม

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารทางการศึกษา 2 ด้าน คือ 1) ด้านปัจจัยภายใน เป็นปัจจัยในตัวของผู้บริหารที่ส่งผลกระทบต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม และ 2) ด้านปัจจัยภายนอก เป็นปัจจัยแวดล้อมภายนอกของผู้บริหารที่ส่งผลกระทบต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร ซึ่งในแต่ละด้านจะมีรายละเอียดของแต่ละปัจจัยสรุปได้ดังนี้ 1. ด้านปัจจัยภายใน เป็นปัจจัยภายในตัวของผู้บริหารที่ส่งผลกระทบต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมประกอบด้วย การมีคุณลักษณะของตนเองที่เอื้อต่อการพัฒนาจริยธรรม การมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การได้รับการเรียนรู้ทางสังคมจากบุคคลต้นแบบทางจริยธรรม 2. ด้านปัจจัยภายนอก เป็นปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร ได้แก่ นโยบาย สถาบันทางสังคม สภาพแวดล้อมทางสังคมและเศรษฐกิจ

บทสรุป

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม หมายถึง พฤติกรรมและกระบวนการต่าง ๆ ของผู้นำที่มีอิทธิพลต่อผู้ตามเพื่อนำไปสู่เป้าหมายขององค์กรด้วยพฤติกรรมหรือการแสดงออกที่ถูกต้องเหมาะสมทางศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และถูกต้องตามกฎหมาย อีกทั้งยังสามารถจูงใจให้ผู้ตามคำนึงถึงผลประโยชน์ขององค์กรและสังคมเป็นหลัก

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมมีความสำคัญทั้งต่อตนเองและองค์การ ในด้านความสำคัญต่อตนเอง เพราะผู้นำจะได้รับความเชื่อถือและความไว้วางใจจากผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้เกี่ยวข้อง

ก่อให้เกิดการยอมรับนับถือของผู้ร่วมงาน และทั้งต่อองค์กร เพราะให้ผู้ใต้บังคับบัญชาพึงพอใจ และยินยอมปฏิบัติตามผู้นำน้อย่างเต็มใจ ทำให้การบริหารจัดการในองค์กรราบรื่น และนำไปสู่การทุ่มเทการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร

องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ควรประกอบไปด้วย ด้านความรู้ คือ ต้องมีความรู้เชิงจริยธรรมเข้าใจในเหตุผลของความถูกต้องดีงาม ด้านอารมณ์ คือ มีทัศนคติเชิงจริยธรรม มีความเชื่อมั่นและศรัทธา และด้านพฤติกรรม คือการแสดงออกของความ เป็นผู้นำที่สนใจความรู้สึกของผู้ตามในด้านความชอบธรรมในการปฏิบัติงานและสร้างแรงจูงใจที่ดีในการปฏิบัติงาน ตลอดจนเป็นแบบอย่างที่ดีด้านจริยธรรม

คุณลักษณะในตัวผู้นำนั้นจะต้องแสดงออกถึง 1) ความน่าไว้วางใจ 2) ยึดหลักการให้รางวัลและการลงโทษ 3) การสร้างบรรยากาศเชิงจริยธรรมในการทำงาน 4) ความเป็นพลเมืองดี 5) การบริการ 6) ความยุติธรรม 7) ความซื่อสัตย์ 8) ความซื่อสัตย์ 9) ความจงรักภักดี 10) ความกล้าหาญ 11) ความมีสัมมาคารวะ 12) ความสุภาพ 13) แรงบันดาลใจ 14) ความพยายาม 15) ความเที่ยงธรรม 16) ความเคารพ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารทางการศึกษา 2 ด้าน คือ 1) ด้านปัจจัยภายใน เป็นปัจจัยในตัวของผู้ผู้นำที่ส่งผลกระทบต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม และ 2) ด้านปัจจัยภายนอก เป็นปัจจัยแวดล้อมภายนอกของผู้บริหารที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร ซึ่งในแต่ละด้านจะมีรายละเอียดของแต่ละปัจจัยสรุปได้ดังนี้ 1. ด้านปัจจัยภายใน เป็นปัจจัยภายใน ตัวของผู้ผู้นำที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมประกอบด้วย การมีคุณลักษณะของตนเองที่เอื้อต่อการพัฒนาจริยธรรม การมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การได้รับการเรียนรู้ทางสังคมจากบุคคลต้นแบบทางจริยธรรม 2. ด้านปัจจัยภายนอก เป็นปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร ได้แก่ นโยบาย สถาบันทางสังคม สภาพแวดล้อมทางสังคมและเศรษฐกิจ

เอกสารอ้างอิง

- กันยมาส ชูจีน, (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน: โมเดลสมการโครงสร้าง. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี, (2549). ภาวะผู้นำ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ธนวิธิการพิมพ์.
- ประภาศรี สีหอำไพ, (2540). พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ชูติมา รักษ์บางแหลม, (2559). *วิเคราะห์ห้วงค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมประเด็นปัญหาจริยธรรมในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารวิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชโองการสาธารณสุข*. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ชูติมา รักษ์บางแหลม, เอกกรินทร์ สังข์ทอง, ขวลิต เกิดทิพย์และชิตชนก เชิงเขาว์, (2559). *ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม: หนทางสู่การขับเคลื่อนภาวะผู้นำในสถาบันการศึกษา*. วารสารมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 8(1), 168-181.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน, (2551). *ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมกับพฤติกรรมการทำงานของข้าราชการไทย*. ม.ป.ท.
- ปัทมา แคนยุกต์, (2554). *รูปแบบการสร้างเสริมภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรวิทยาลัยพยาบาลเครือข่ายพักได้*. มหาวิทยาลัยทักษิณ, สงขลา.
- ภาณุพงศ์ ธนุสาร, (2555). *การศึกษาภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต38 สุโขทัย-ตาก*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- รัตติกรณ์จงวิศาล, (2545). *ผลการฝึกอบรมการเปลี่ยนแปลงของผู้นำนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สรรเสริญ อินทร์รัตน์ และคณะ, (2557). *ผลการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในรายวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต*. วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม. 13(3). 113-119.
- สิวลี ศิริไล, (2550). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับความคิดการใช้เหตุผลและจริยธรรม*. เอกสารประกอบคำบรรยาย ณ มหาวิทยาลัยสวนสุนันทา, กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสวนสุนันทา.
- สุเทพ ปาลสาร, (2555). *การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุธาสนี แม้นญาติ, (2554). *โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดกรมการปกครองส่วนท้องถิ่น*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Brown, M. E., Treviño, L. K. And Harrison, D. A. (2005). Ethical leadership: A social learningperspective for construct development and testing. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 97, 117–134.
- Northouse, P. G., (2012). *Introduction to leadership: Concept and practice*. (2nded). California: Sage.